

Yurkiv Nadiia,

Doctor of Economics, Professor

The National Institute for Strategic Studies (Ukraine, Kyiv)

Maslii Alexandra

Ph.D., Associate Professor

Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University (Ukraine, Poltava)

ANTI-CORRUPTION MEASURES IN THE CONTEXT OF STATE ECONOMIC SECURITY ENSURING

Юрків Н.Я.,

д.е.н., професор, головний науковий співробітник відділу фінансової безпеки
Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України

Маслій О.А.

к.е.н., доцент кафедри фінансів і банківської справи
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАХОДИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Abstract. *The article deals with measures of anti-corruption activity in the framework of counteracting economic security threats at the macro level.*

Key words: *anti-corruption measures, state economic security, threats.*

Анотація. *У статті розглянуто заходи антикорупційної діяльності в рамках протидії загрозам економічної безпеки на макрорівні.*

Ключові слова: *антикорупційні заходи, економічна безпека держави, загрози.*

Значний негативний вплив на забезпечення економічної безпеки держави становлять загрози в інституційній та правовій сфері, які є наслідком неефективної діяльності гілок влади, недосконалості законодавчої бази як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні, а також відсутності ефективних механізмів контролю за дотриманням норм і вимог законів органами виконавчої влади. Суперечності законодавства та правова неврегульованість широкого кола питань економічного розвитку, зокрема ринкової трансформації, нероздільність власності та влади за домінування останньої – це далеко не повний перелік основних загроз економічній безпеці України в інституційній сфері. У даному контексті деструктивною для економічної безпеки є слабкість судової влади, зокрема механізму виконання її рішень. Все це створює сприятливе середовище для поширення корупції, дискредитує державну регуляторну політику та формує зневажливе ставлення населення до державної влади в цілому.

Аналізуючи численні дослідження корупції як загальнодержавного явища та ключової інституційної деформації, варто відзначити низький ступінь розробки проблематики впливу корупційних діянь на економічну безпеку держави й системи антикорупційних заходів у рамках забезпечення економічної безпеки на макрорівні.

Коруптованість та тінізація економіки, економічна злочинність і відмивання коштів є одними з основних чинників, що створюють реальну загрозу економічній і національній безпеці держави, адже вони негативно позначаються на всіх сферах суспільного життя, істотно впливають на обсяги та структуру ВВП, спотворюють офіційні дані про реальний стан економіки, спричиняють втрату податкових надходжень, провокують несправедливий та непрозорий розподіл національного доходу в суспільстві, як наслідок, через соціальну незахищеність громадян відбувається поширення недовіри населення до влади, що дестабілізує соціально-економічний розвиток країни. Криміналізація суспільства спричиняє зміни економічної активності населення, які, у свою чергу, є основним чинником макроекономічних криз.

Основна причина розквіту корупції полягає в тому, що посадові особи розглядають свої посади як інструмент для одержання особистої вигоди, а контроль за діями таких осіб з боку правоохоронних органів є недостатнім. Розглядаючи явище корупції в системі загроз економічній безпеці держави її необхідно відносити до внутрішніх загроз, які виникають в усіх країнах світу, але відрізняються за обсягами, структурою та механізмами розвитку. Тому формування комплексу антикорупційних заходів та їх ефективна реалізація набуває особливої ваги в рамках забезпечення економічної безпеки держави, серед яких для України найбільш актуальними є:

- удосконалення системи державного регулювання адміністративних та фінансових послуг;
- децентралізація розподілення бюджетних коштів;
- гармонізація законодавства зі стандартами ЄС у частинах визначення замовника державних закупівель;
- боротьба з тіньовою оплатою праці (без сплати податків та зборів).

Сфера економіки – це саме те середовище, заради якого чиновник і вступає у корупційні зв'язки, де корупція живиться і де найбільші прибутки. Тому зворотний вплив корупції на економіку особливо небезпечний, оскільки знижує ефективність економічної політики держави, змушує приватний бізнес переходити у тіньовий сектор, що тягне за собою порушення законодавства, спотворює систему оподаткування і правила підприємницької діяльності, підштовхує підприємців вирішувати свої питання поза правовим полем [5].

У рамках світового співробітництва склалося декілька моделей спеціалізованих державних інституцій з боротьби проти корупції. Найбільш вдалим у даній сфері визнано досвід Сінгапуру та Гонконгу, де були створені перші спеціалізовані антикорупційні органи відповідно у 1950-х та 1970-х рр. Саме ці інституції асоціюються сьогодні з образом ефективного, незалежного багатоцільового органу з боротьби проти корупції. Головні функції, що на них покладено, такі:

- а) розроблення політики, аналітичні дослідження, моніторинг та координація;
- б) запобігання корупції у структурах влади;
- в) освітня і просвітницька функція;
- г) розслідування і кримінальне переслідування.

Зростання масштабів корупції у банківській сфері є каталізатором ряду загроз економічній безпеці, зокрема, призводить до спаду виробництва, гальмування оновлення його основних фондів, невиправданого використання бюджетних коштів, неефективного розподілу державних замовлень та кредитів. Саме тому для України розроблена система антикорупційних заходів в рамках Програми управління корупційними ризиками на основі міжнародного досвіду в цій сфері, що запроваджена в органах державної влади та публічних організаціях багатьох країн, зокрема країнах східної Європи (Словенії, Чорногорії, Сербії, Польщі, Латвії, Молдові та ін.). Для реалізації цього проекту фахівцями Програми FINREP-II/USAID відібрано виконавця – Компанію Financial Markets International (FMI, USA), яка має досвід у запровадженні аналогічних проектів в інших країнах [2].

Серед заходів, які застосовують уряди країн з відносно невеликими масштабами корупції є інституційні заходи, заходи нормативно-правового впливу та невідворотності покарань, протидії збільшення обсягів тіньової економіки, втраті механізмів керованості економічними процесами, формуванні тіньового політичного ринку тощо.

Таким чином, в умовах глобалізації економіки проблема її корумпованості вирішується не лише на національному, а й на міжнародному рівні, свідченням чого є створення міжнародних організацій по боротьбі з корупцією, організованою злочинністю, легалізацією коштів, отриманих незаконним шляхом, а також прийняття міжнародних стандартів, нормативних та рекомендаційних документів в цій сфері. Проте, поряд із цим ефективна протидія корупції може бути реалізована лише за наявності національних організаційно-правових механізмів, які побудовані на міжнародних стандартах з урахуванням як світового досвіду, так і національних особливостей даного явища та рушійних факторів його поширення в кожній окремо взятій країні.

Література:

1. Corruption Perceptions Index: Corruption around the world in 2017 [Електронний ресурс] / Transparency International. – Режим доступу: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 р. (ратифікована згідно із Законом України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції» від 18 жовтня 2006 року № 251-V).
3. Національне антикорупційне бюро України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nabu.gov.ua>
4. Національне агенство з питань запобігання корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua>
5. Гусаров С.М. Корупція як загроза національному й міжнародному правопорядку в умовах всесвітньої глобалізації / С.М. Гусаров // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: збірник матеріалів Міжнародної наук.-практ. Конф. / МВС України. – Х.: Золота миля, 2014. – С. 9 – 13.